

זמן ק"ש של שחרית

(א) עם הנץ החמה. בטור או"ח [ב] כתב,

יהודה בן תימא אומר הוי עו כנמר

וקל כנשר ורך כצבי וגבור כארי לעשות רצון

אצין שצממס וכו' לכן

צריך האדם להתגבר כארי

לעמוד צבוקר לעבודת

צוראו, ואף אם ישיאנו

יזרו צחורף לאמר אין

מעמוד צבוקר כי הקור

גדול או ישיאנו צקין לאמר

אין מעמוד ממטמן

ועדיין לא שבעת משנתך,

התגבר עליו לקום שמהא

אמה מעורר השחר ולא

יהא הוא מעירך, כמו

שאמר דוד ע"ה עורה

כצודי עורה הנצל וכנור

אעירה שחר, אני מעיר

השחר ואין השחר מעיר

אומי, וכל שכן אם ישכים

קודם אור הצוקר לקום

להמתן לפני צוראו מה

יפיו ומה טומו וכו'. ואם

אינו יכול להשכים קודם

אור הצוקר מ"מ התפלה

אשר היא מועד לכל חי אל יאחר אומה. ויחשוב

בלבו אילו היה צעודת מלך צטר ודס וליהו

להשכים צאור הצוקר לעבודתו היה זהיר חריו

לעמוד לעבודתו כאשר ליהו, כל שכן וק"ו בן

צנו של ק"ו לפני מלך מלכי המלכים הקצ"ה,

עכ"ל.

בטור צה"ל ק"ש [ג] כתב, מאימתי זמנה

משיראה חצירו הרגיל עמו קצת מרחוק

ד' אמות ויכירו ונמשך עד סוף ג' שעות,

ומנוה מן המוצחר לקרותה כוומיקין וכו' ומי

שיוכל לכיין לעשות כן שכרו הרבה מאוד, ומוצטח

לו שהוא בן עולם הבא ולא יוזק כל אומו היום.

ובמס' צרכות מנן [ד] מאימתי קורין את שמע

צשחרית משיכיר צין חכלת

ללצן וכו' וגומרה עד הנך

החמה, ר' יהושע אומר

עד שלש שעות שכן דרך

מלכים לעמוד צשלש שעות

וכו'. וצגמ' לק"ש כוומיקין

[אנשים ענוים ומחצצים

מנוה, רש"י] לאמר ר'

יוחנן ותיקין היו גומרין

אומה עם הנך החמה

וכו', א"ר זירא מאי קראה

י"ראוך עם שמש ולפני

ירח דור דורים וכו'.

ותלמידי רבינו יונה

שם כתבו

ו"ל, הנה למדנו שיש

צזמן התחלת ק"ש שני

זמנים לדצרי הכל, הראשון

אחר שעלה עמוד השחר

צדיעצד כגון צשעת

הדחק, והשנית זמן

קריאתה לכתחילה והוא

שיראה את חצירו צרחוק ד' אמות ויכירו. וכמו

כן יש שני זמנים צסוף הזמן אחד לכתחילה ואחד

צדיעצד ואפילו לוומיקין, האחד לכתחילה והוא

עד שמתן החמה, והשנית צדיעצד והוא עד ג'

שעות, ורציה לדצר דאין זמנה לכתחילה אלא

עד הנך החמה צלצד מדמתן [ה] ירד לטכול אם

יכול לעלות ולהתכסות ולקרות עד שלא מתן

החמה יעלה ויתכסה ויקרא ואם לאו יתכסה

צמים ויקרא, אלמא משמע דמשום הכי הצריכוהו

הלכות

קריאת שמע

א. בשו"ע [א] כתב, זמן קריאת

שמע של שחרית משיראה את

חבירו הרגיל עמו קצת צרחוק ד'

אמות ויכירו, ונמשך זמנה עד

סוף ג' שעות שהוא רביע היום.

ומצוה מן המובחר לקרותה

כוותיקין (פי' תלמידים, ורש"י

פירש אנשים ענוים ומחבבים

המצוות) שהיו מתכוונים לקרותה

מעט קודם הנץ החמה (פי' יציאת

החמה כמו הנצו הרמונים) כדי

שיסיים קריאת שמע וברכותיה (א)

עם הנץ החמה ויסמוך התפלה

מיד בהנץ החמה, ומי שיוכל לבוין

לעשות בן שברו מרובה מאוד:

שער הציון

[א] סי' נ"ח סעיף א': [ב] סי' א': [ג] סי' נ"ח: [ד] ט' ע"ג: [ה] כ"ג ע"ג:

לקרות צמים כדי שלא תעבור זמנה, ואם איתא דזמנה לכתחלה אחר הנך החמה למה הנריכו אותה לקרותה צמים, אלא ודאי מפני כך אמרו מתכסה צמים ויקרא שלא חששו למה שאינו סומך גאולה לתפילה מפני שראוי לחוש יותר שמנך החמה צינמים ויעבור זמן ק"ש לכתחלה, ואע"פ שאינו סומך גאולה לתפלה שהרי אח"כ יש לו לעלות ולהתכסות ואין לך הפסקה גדולה מזו אפילו הכי רצו חכמים שיקרא

וברמ"א בתב, שיעור הנך החמה הוא כמו שיעור שעה אחת קודם שיעלה כל גוף השמש על הארץ (מיימוני פ"א):

ב. ברמ"א [יא] בתב, ואחר כך מברכין על התורה ונהגו לסדר ברבת התורה מיד אחר ברבת

ק"ש צומנה והיינו קודם הנך החמה משיסמוך גאולה לתפלה, הרי נראה מכאן שהיה שזמנה לכתחלה עד סוף הנך החמה ודיעבד עד שלש שעות וכו', עכ"ל. וע"ע ברמז"ס הל' ק"ש [י]. מבוואר דעד סוף זמן ג' שעות הוא קולא צמנות ק"ש, אבל עיקר מצותה הוא עד הנך החמה.

והנה דעת המג"א [י] דמוגין אלו הג' שעות מומן עלות השחר, ודעת הגר"א משעת הנך החמה. וסיים המ"צ דלענין לכתחילה אין נפקא מינה בזה דבלא"ה אסור לאחר [מזמן הנך החמה]. וכיון שכן הרי הדבר נוגע לדאורייתא [ח]. ועיין חזו"א [ט] מש"כ בזה.

ובבידן דעיקר זמן קיום מצות ק"ש לכתחילה הוא כותיקין וכנ"ל, והזמן של ג' שעות הוא דיעבד וקולא צמנות ק"ש, אם כן אלו הקוצעים עצמם לקרוא ק"ש צמוך הג' שעות הרי הם מקיימים מצות ק"ש דיעבד ומקילים

צמנות זו, וזפרט צמנות שיש בה קבלת עול מלכת שמים, וכל שכן שאין לעשות קולא נוספת על קולא זו דדבר שנוגע לדאורייתא, וכי מי יהין לכתחילה ללבוש תפילין או לקצוע מזוזות לפתחו באופן שאינו יוצא ידי חובת המצוה לפי כל הדעות.

והן אמנם דכאשר צאה לפני החכם שאלה כגון צענין חולי או נורף גדול או הפסד מרובה וכו', לפעמים ההכרעה היא לסמוך על הפוסקים

המקילים ואף דאורייתא, מ"מ כאשר הדבר נוגע לכך שאדם קוצע את עצמו לכתחילה לסמוך על המקילין, וזפרט ניצור, ודאי שאין זו דרך התורה, ויש עליהם לחוש דדבר שנוגע לדאורייתא. ובודאי שאין לקצוע ולהנהיג לכתחילה מניינים שקוראים בהם ק"ש אחר זמן המג"א.

ובמס' פסחים [י] מן, הפסח נשחט בשלש כמות [מצוה ליחלק לשלש כמות זו אחר זו, רש"י], ובגמ' [ס"ה ע"א] תנא, היא [כת שליטת] נקראת כת עצלנית, ופריך, והא לא סגי דלאו הכי [דמצוה לשלוש כמות, רש"י] מאי הוי להו למיעבד, ומשני, אפ"ה איצעי להו לזרוזי נפשייהו [להיות מן הראשונים, רש"י]

והנה ה"כ העללנית" - מקיימים המצוה צעיקר זמנה של מצות קרבן פסח, וגם על כרחם היו צריכים להתחלק לג' כמות מ"מ כיון שלא הזדרזו להיות מן הראשונים מיקרו "כת עצלנית", כל שכן צמנות ק"ש דשחרית

שער הציון

[י] פרק א' הל' י"א: [י] ע"י מ"צ סי' נ"ח ס"ק ד', וסי' רל"ג ס"ק ד': [ח] ודע שמרן החזו"א קבע את זמן איסור אכילת חמץ בערב פסח כדעת המג"א, ועוד כדעת המחמירים בזה בשיטת המג"א. [א"ה]: סיפר רבינו שליט"א שמרן החזו"א זללה"ה אמר, דמה שלפעמים הורה לגבי זמן ק"ש של שחרית להחיר לסמוך בזה על דעת הגר"א, הוא רק כשהיה שעת הדחק [ונתן איזה ציור מה נחשב שעת הדחק לענין זה]: [ט] או"ח סי' י"ג ס"ק ג'-ד': [י] ס"ד ע"א: [יא] סי' מ"ו סעיף ט':

ובוונת הציאור הלכה "הזהירים", היינו לאפוקי כשרוצה להשכים צאופן חד פעמי רק היום משום נוחות או שלא נרדס כעת וכדו', אבל המשכים משום שרוצה להדר משום מעלת "ומתיקין" שפיר דמי.

עוד עניינים צענין מפילת ומתיקין עיין לקמן לשו"ע סי' פ"ט סעיף א', פרק סעיף ז' עמ' קפ.

זמן ק"ש אם נקבע במקום של תחילת או סוף הזמן

סוף זמן קריאת שמע מסתברא דנקבע לפי המקום שהאדם נמצא בו באותו שעה, אף שהיה בתחילת הזמן במקום אחר. ועל כן הנמצא במקום אחד זמן קריאת שמע עומד לעבור, אם יסע למקום אחר ששם עדיין הוא צמוך זמן, ויקרא ק"ש שם, שפיר קיים המצוה כדין.

הטם בצפון העולם במקום שהחמה לא שוקעת

שא"ל: אדם הנמצא בעיר לוס אנג'לס צמערב ארה"ב, וטס ישר משם לארץ ישראל, והדרך של הטיסה היה צאופן שהמטוס עלה לצפון, והיינו בצפון העולם במקום שאין החמה שוקעת כלל בימות הקיץ. והנה הנוסע בשעה 2:00 אחה"צ ציוס ג', ומגיע לארץ ישראל בשעה 2:30 אחה"צ ציוס ד', ואצלו לא שקע החמה כליל רביעי, וכל הזמן היתה החמה זורחת, הלילה כיוס האיר. והשאלה בנוגע למפילת ערביה של ליל רביעי, וכן שחרית ומנחה של יוס ד', וכן השוכח להתפלל מנחה ציוס ג' ורצה להתפלל מנחה, והיה המטוס במקום אשר זמן המקומי של אותו מקום היה כ-12:00 כלילה. והרבה יהודים שומרי תורה ומצוות מגיעים צטיקה זו בכל שצוע.

דעיקר מצוה לכתחילה הוא כומיקין, א"כ הקוצעים עצמם לקרוא ק"ש צומן שהוא פלוגמא אם יוצא ידי חובתו דדיעבד, יש צוה מן העוות והחוצפה כלפי שמיא, וצפרט צמצוה דאורייתא, וצפרט צמצוה שעניינה הוא קצלת עול מלכות שמים.

ובודאי שהקוצע עצמו לכתחילה כך אינו נקרא "מדקדק צמצוה".

בב"ב אצות [יב] תנן, רבי שמעון אומר, הוי זהיר צקריאת שמע. ופירש רבינו יונה שס ח"ל, הזהיר על קריאת שמע יותר מצתפלה מפני שזמן התפלה גדול ורחב שהוא עד ארבע שעות וזמן קריאת שמע קצר, ומכוון עם הנך החמה כומיקין, וזהו לשון הוי זהיר כי לריך זהירות גדולה, עכ"ל.

ק"ש קודם התפילה כשיאחר את הזמן בביאור הלכה [סי' מ"ו סעיף ט', ד"ה ויואל] כתב, ואפילו אם הוא משער שהציבור לא יעצרו זמן קריאת שמע דהנך אך הוא ירא שיעצרו זמן קריאת שמע לפי החשבון שמחשבין מעמוד השחר, יכוין ללאת עתה (צקריאת שמע שלפני התפילה) ידי קריאת שמע, ע"כ.

ולבן הרואה שהשעה קרובה לסוף זמן קריאת שמע להמג"א ראי שיקרא קריאת שמע מיד בלא צרכותיה. ועיין לקמן דאין נוהגין לעשות תנאי שאם עיקר זמנה כהמג"א יוצא צוה שקורא עתה ידי חובת קריאת שמע ואם לאו הרי הוא כקורא צמורה, עיי"ש.

תפילה בוותיקין ביחידות

בביאור הלכה [יג] כתב, ודע דהזהירים לקרות כומתיקין מותר לקרות ולהתפלל ציחידי אם אין להם מנין.

שער הציון

[יב] פ"ג מי"ג: [יג] ד"ה ומצוה מן המוצמר:

תשובה: כלל דמילתא לנוסעים צמטום, הזמן נקבע תמיד לפי המקום בקרקע שהמטוס טס מעליו, צין אם הוא יום או לילה, ואם אין בקרקע של אותו מקום יום או לילה, הרי הפסיד את המנוות השייכות לאותו הזמן.

אשר יצר ואין לשנות (וכן משמע צמוס' ומדכי"פ"ק דצרכות), ושוב לומר בשחרית אחר שמע ישראל ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד (ב) כי לפעמים שוהין עם קריאת שמע לקרותה שלא בזמנה ויוצא בזה (טור):

ומן הראוי להמנע מלנסוע במקומות אלו.

תנאי בקריאת שמע (ב) כי לפעמים

ולעצם הנידון אם להתפלל ביחידות משום זה, העולם נוהגין שקורין קודם התפילה משום תפילה צניבור. ומה שטען ח"א דחשש שצריך לצרף על הקריאת שמע אם קורא בלא צרכותיה ועל כן יקראנה אחר צרכות התורה, אין נראה דיהני, ואע"פ דגם אהבת עולם אינה שייכת לקריאת שמע יותר מצרכת התורה מ"מ שאני התם דנתקנה כך.

לקרוא קריאת שמע קודם התפילה כשיאחר את זמן המג"א אם יקראנה במקומה בביאור הלכה [יח] כתב, ו"ל דאפילו אם הוא משער שהציבור לא יעצרו זמן קריאת שמע דהנך אך הוא ירא שיעצרו זמן קריאת שמע לפי החשבון שמתשבין מעמוד השחר יכוין לנאת עתה (בקריאת שמע שלפני התפילה) די קריאת שמע. ע"כ.

שוהין. וצמג"א [יד] כתב, פירוש, משום דלפעמים שוהין הציבור לכן יאמרו בכל פעם אך לא יכוון לנאת אלא אם כן ירא שהציבור יעצרו זמן קריאת שמע, אבל כשלא יעצרו מוטב לנאת ידי קריאת שמע עם הציבור ולקרות אותה כדינה צרכותיה ולסמוך גאולה לתפלה וכו'. ובהגהות רעק"א כתב על זה, לעג"ד אם ירא שהציבור יעצרו זמן קריאת שמע יכוין צדך תנאי אם יעצרו ירא יוצא בזה ואם לא יעצרו לא ירא כמו שכתב הצ"י סימן תפ"ט לענין ספירת העומר, עכ"ל.

ולבן הרואה שהשעה קרובה לסוף זמן קריאת שמע להמג"א ראי שיקרא קריאת שמע מיד בלא צרכותיה. [יט] ואין נוהגין לעשות תנאי שאם עיקר זמנה כהמג"א יוצא בזה ידי חובת קריאת שמע ואם לאו הרי הוא כקורא בתורה, ועיין שער הציון ס"ק י"ז.

ובמ"ב [טו] כתב ו"ל, וצמקום שירא שהציבור יעצרו זמן קריאת שמע יכוין לבו כדין ק"ש ויכוין לנאת בזה המנוות עשה דק"ש דצמנוה דאורייתא קיי"ל [טז] דמנוות צריכות כונה וכו'. החזו"א לא הוי ס"ל שיעשו תנאי אם קורין קריאת שמע קודם התפילה, כדי שלא להכנס צחששות של צריחה [יז].

תפילין בזמן קריאת שמע

בשו"ע [כ] כתב, צריך שיהיו תפילין עליו צשעת קריאת שמע ותפילה.

שער הציון

[יד] ס"ק ט"ז: [טו] שם ס"ק ל"א: [טז] סי' ס' סעיף ג': [יז] עי' בספר דרך אמונה הלכות תרומות [פ"ד הל' י"ח ציה"ל ד"ה התורם] ששאל את התו"א על אודות הנוהגים לעשות תנאי בקריאת שמע אם יעצרו הזמן אחר כך רוצים לנאת בקריאת שמע שקורין לפני התפילה (כמ"ש רעק"א ב"א"ח ס"ס מ"ו) שכתב צקידור הגר"א בשם הגר"ס ז"ל שצריך תנאי כפול וכל משפטי התנאים, ואמר לי התו"א שאין צריך, עפ"ד הרמב"ן (ב"ב קכ"ו) דכל דבר שאינו צין אדם לחצירו אין צריך משפטי התנאים עיי"ש, [אלא דחשש התו"א להתנאי משום צריחה, ואכמ"ל]: [יח] סי' מ"ו סעיף ט' ד"ה וינא: [יט] עמס"כ לעיל הלכה א': [כ] סי' כ"ה סעיף ד':

במשנה זרורה [כא] כתב, ואפילו אם ספק
 לו שמא יעבור זמן קריאת שמע גם
 כן אין להמתין על טלית ותפילין דאינו מעכב
 זה את זה, אבל בלאו הכי ימתין לכל הקורא
 קריאת שמע בלא תפילין
 כאלו מעיד עדות שקר
 בעלמו, ע"ש.
 ואף העומד לפני סוף
 זמן ק"ש של
 המג"א ולא יספיק להניח
 תפילין לפני ק"ש עדיף
 דיקרא ק"ש לפני סוף
 זמן ק"ש של המג"א אף
 בלי תפילין.

ואין זה מתעסק לגבי הכ מנוה.
אמנם אם חושב שהוא מנוה אחרת, יש לדון
 דגרע, והא דאיתא [זכרות י"ג ע"א]
 דהיה קורא בתורה אם כוון לקריאת שמע י"א,
 מצוה דאם לא כיוון לא
 י"א, ואם כן מוכח
 דהכוונה למנוה אחרת לא
 מהני, ו"ע אם יש לחלק
 בין תלמוד תורה לשאר
 מצות.
 ג. אם חשב על מנוה
 דאורייתא שהיא
 דרבנן, תליא צמה שכתבו
 לעיל אות ז' אם חשב
 על מנוה אחרת אם מגרע.

- ג. בשו"ע [כב] כתב, י"א שאין מצות צריכות כוונה, וי"א שצריכות כוונה לצאת בעשיית אותה מצוה, (ג) וכן הלכה:
- ד. בשו"ע [כד] כתב, הקורא את שמע (ד) ולא כיון לבו בפסוק ראשון שהוא שמע ישראל לא יצא ידי חובתו, והשאר אם לא כיון

אם מצוות צריכות כוונה

(ג) וכן ה"לכה. וצמ"ז [כג] כתב, כתב המג"א צ"ש הרד"ז דזה דוקא צמנוה דאורייתא, אבל צמנוה דרבנן אין צריך כונה. ולפי"ז כל הצרכות שהם גם כן דרבנן לצד מצרכת המזון אם לא כיון צהם לצאת י"א צדיעצד, אך מכמה מקומות צשו"ע משמע שהוא חולק על זה, וכן מצאור הגר"א צסימן תפ"ט משמע גם כן שאין לחלק בין מצוה דאורייתא למצוה דרבנן.

עוד ענינים:

א. מלד עלם כוונת המנוה סגי צמה שידע שהוא מקיים מצוה צזה. ומה שכתב הנודע ציהודה שיש לכוין צעשיית המצוה שעושה דצר זה לקיים מצות צורח, הוא דרגה צכוונה צקיום המצוות.

ב. אם מכוון לעשות מצוה צזה, אלא אינו מכוון איזה מצוה היא סגי, דמה שאינו יודע האין נקראת המצוה וצאחה לשון נצטווה אין זה מגרע,

אמנם אם חושב צסתמא לקיים מצוה זו ואינו יודע אם היא מהתורה או מדרבנן, שפיר דמי. ד. מנו משמיה דהחזו"א, דצתפילת שמו"ע אם לא כיון צצרכה ראשונה ועדיין לא התחיל צצרכה שניה, יתשוב הכוונה מתחלת הצרכה, ומהני כיון שעדיין הוא עסוק צאותה צצרכה ומקרי כוונה, וכן צפסוק שמע ישראל. [מ"מ כל זה דוקא צכוונת המילים שאמר, אבל צכוונת המצוה כגון שאכל מצה צליל הסדר ולא כיון, ודאי דלא מהני לכיון אחר שגמר האכילה].

כוונה בקריאת שמע

(ד) ו"א כיון לבו. וצמ"ז [כה] כתב, כונה זו האמורה כאן אינו הכונה האמורה צסעיף ד', דשם הוא הכונה לצאת ידי חובת מצוה, זה צעיין לכל הפרשיות [כמו שכתב הריטצ"א צר"ה ושיטה מקובצת צצרכות], משא"כ כונה זו הוא להתכוון ולשום על לבו מה שהוא אומר, ולכך הוא לעיכוב רק צפסוק ראשון

שער הציון

[כא] ס"ק ה': [כב] ס' ס' סעיף ד': [כג] ס"ק י': [כד] ס' ס' סעיף ה': [כה] ס"ק י"א:

שהוא רצה לומר אות זו, מיקרי שאמרה.
ד. ולענין שומע כעונה נמי אם יודע ששומע
אות זו, נמי מהני זכהאי גוונא.

ה. הא דאם קרא בקריאת שמע תשכרו במקום
תזכרו, מיקרי שלא
דקדק באותיותיה ויוצא
זדיעצד, היינו שאינו
מוחלט שכן נשמע, אלא
שאין צורך כל כך וכיוצא,
ואם הוא באופן שמינוק

דלא חכים ולא טיפש יצין מה אומר, י"ל דזה
מיקרי כבר דקדק נמי בהך ענייני דקדוק [לאפוקי
נחים ונדים וכיוצא], וכדמצינו דזכמיצה מעכב
הדקדוק וצאופן כזה מיקרי כבר דקדוק, מסתמא
הכא נמי כך הדין.

ו. עילג המחליף צין אותיות א' לאות ה', הוי
נמי כשאר דברים דאיתא בגמ' שצריך לדקדק,
ואם לא דקדק ינא.

ז. בארץ ישראל הרצה אין יודעים לבטא אות ה'
ואומרים כאות א', יש לזה דין עילג המחליף
א' באות ע' דדינו דיוצא זדיעצד ידי חובתו,
ואם מחמת שמשדל לומר אות ה' כראוי לפעמים
אומר כן גם כן על א', מסתברא דמעכב.

ח. הצרה אחרת כגון של מדינת פולין וכדומה,
דינה כלשון אחר. ובכל מקום דמהני לשון
אחרת מהני גם כן זה, ואפשר לנאח צוה בקריאת
התורה וצברכות.

ובן נוהגין שאף בכל ציבור שיש כמה בעלי
הצרות, אין מקפידין לנאח זה מזה בקריאת
התורה. אלא דיש לדון על התיבות שאין מציינים
פירושם כגון צמגילה תיבות האחשטרנים צני
הרמכים כיון דצעינן שיצין הלשון, ויש ללמד
להקל. דמסתמא כל ההצרות כגון הצרה ספרדית
וכיוצא צוה, נקראים לשון הקודש, דאטו צני

אפרים שאמרו סיכולת [לג] לא היו נושאין את
כפיהן [לד].

ז. עוד עניינים צעינן הצרות התפילה, עמש"כ
לקמן צעו"ה לשו"ע סי' ק"א צעמוד קלד.
י. אותם המחליפים נקודת

ו. יבול לקרותה (ו) בבל לשון
ויזהר מדברי שיבוש שבאותו
לשון, וידקדק בו כמו בלשון
הקודש:

ומצינים את המיצה, אין זה מעכב.
יא. תיצת 'ואצדתם' שבקריאת שמע, שאות הד'
היא צשוא נח משום שהיא רפויה, וצמיצה
אחרת כגון 'הדצרים' היא דגושה דהיא שוא
נע, ואנן שקוראין את כל הד' דגושים, צריך
לידע דקדוק, אצל מסתברא דכמה שאפשר שלא
לשנות מן האמת צריך לעשות כן, ואדרבה השינוי
בקריאתו יעיד שהד' באמת היה לה להיות רפה,
ולא לשנות וכאלו לקצוע דהיא דגושה.

קריאת שמע בב"ל לשון

(ו) בב"ל לשון. עיין צמג"א [לז] על הא
דתנן [לב] אלו נאמרין בכל לשון
פרשת סוטה וידוי מעשר וקריאת שמע ותפילה
וכו', דאם קורא בכל לשון היינו דוקא כשמצין
הלשון וה"ה בתפילה וצרכת המזון, אצל קידוש
וצרכת הפירות וצרכת המצוות והלל יוצא אפילו
אינו מצין הלשון, עיי"ש.

צ"ב כמה צני אדם צעינן שיכירו לשון באותו
מקום כדי שיהיה נקרא ונחשב לשון, דצב"י
הלכות נדרים כתב שאין אחד מכיר באותו מקום
אינו לשון. וצמ"צ הלכות ק"ש כתב דלשון שרק
יחידים מכירים לא הוי לשון דעיין מש"כ הבה"ל
[סי' ס"צ סעיף ז' צביה"ל] וז"ל, ודע עוד

שער הציון

[לז] ס"ק א': [לב] ל"צ ע"א': [לג] שופטים י"ג, ו': [לד] לאו דוקא, דהא צני אפרים לאו כהנים
נינהו:

דנראה לי בפשיטות דלמותן דזכרים הנאמרין בכל לשון הוא דוקא אם אנשי אותו המדינה מדברים כך, אבל אם אנשי המדינה אינם יכולין לדבר זה הלשון ורק הוא ועוד איזה אנשים יחידים יודעים זה הלשון, זה לא

סגי צוה, ואיהו דחיק ומשייך נפשיה להקודם, מ"מ הכא גרע כיון שמקבל שינוי משמעות, ואפשר דצריך לחזור למחילת הפרשה.

נחשב לשון כלל למדינה זו שאינה מכרת צוה הלשון, דבשלמא לשון הקודש הוא לשון מלך העם משא"כ שאר לשון איננו כי אם מלך הסכם המדינה וכיון שאין אנשי המדינה זו מכירין בלשון זה, לא נקרא לשון וכו', עיי"ש.

קראה למפרע

(ז) למפרע לא יצא. והוא מסוגיא דמס' ברכות [לז] עיי"ש. ודגה דדינא הנ"ל דקורא למפרע לא יצא,

ואם דלג פסוק צריך לחזור לפסוק שדלגו ולקרות משם כסדר הפסוקים, יש לעיין בקורא צפרשת קריאת שמע, את הפסוקים ונתתי עשז צשדך לבהמתך ואכלת ושבעת, השמרו לכם פן יפתח לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים וגו' ודלג פסוק "ונתתי עשז" ואמר פסוק השמרו, צ"ע אם יחזור לפסוק ונתתי או למחילת הפרשה, די"ל דצריך לחזור למחילת הפרשה, כיון שנשמע שאם יפתח לבבכם ח"ו ונתתי עשז, ואע"פ דסתם דלג פסוק אע"פ שאיבד את השייכות עם הקודם לו, מ"מ כיון שהוא משמעות לעצמו

ז. בשו"ע [לח] כתב, קראה (ז) למפרע לא יצא, במה דברים אמורים בסדר הפסוקים, אבל אם הקדים פרשה לחברתה, אע"פ שאינו רשאי יצא, לפי שאינה סמוכה לה בתורה:

ח. בשו"ע [לז] כתב, כל מי שלא אמר (ח) אמת ויציב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובת המצוה בתקנה:

ט. בשו"ע [לט] כתב, נשים ועבדים פטורים מקריאת שמע מפני שהוא מצות עשה (ט) שהזמן גרמא, ונכון הוא ללמדם שיקבלו עליהם עול מלכות שמים:

הזכרת קריעת ים

סוף באמת ויציב (ח) אמת ויציב. וצמ"צ [לח] כתב, כתב הטור צ"ס הירושלמי צריך להזכיר באמת ויציב יציאת מצרים ומלכות וקריעת ים סוף ומכת זכורות עיי"ש, ומשמע צרשצ"א ברכות י"א דלעיכובא הוא אפילו דיעבד (עיי"ש צמ"צ שנסאר צ"ע למעשה).

בפשטות י"ל דזה צריך להזכיר מכת זכורות וקריעת ים סוף בצרכת אמת ואמונה,

הוא דין בנוסח הצרכה, ולא שהוא דין דרצנן דזוכירת יציאת מצרים צריך לזכור גם כן דברים אלו.

לפיכך מי שהיה סבור לא כן ועל כן נהג כשהיה צריך לחזור קריאת שמע היה מזכיר גם הנ"ל, אין צריך להמשיך לנהוג כך, וגם אין צריך התרת נדרים על זה.

זכירת יציאת מצרים לנשים

(ט) שהזמן גרמא. וצמ"צ [לח] כתב, אבל ברכת אמת ויציב דנימקן על ענין

שער הציון

[לח] סי' ס"ד סעיף א': [לז] ט"ז ע"א: [לז] סי' ס"ו סעיף י': [לח] ס"ק נ"ג: [לט] סי' ע' סעיף א': [מ] ס"ק ז':

זכירת יציאת מצרים, וכן הזכרת שלחמריה דערצית מחוייבות [הנשים] לאמרה, דמנאות זכירת יציאת מצרים נוהגת ציוס וצלילה ואס כן ממילא צריכים לסמוך גאולה לתפילה וכו'. ועיין בפמ"ג

שכתב דלמאן דסבר זכירת יציאת מצרים הוא רק מדרבנן ואסמכתא אקרא אס כן ממילא הוא מנאות עשה שהזמן גרמא ופטורות מן התורה, רק מדרבנן חייבות וכו', עיי"ש.

ונשים המקילות זוה ואינן מזכרות יציאת מצרים, יש להם על מה לסמוך.

ולענין להנהיג בגן ילדות להרגילם כשהן

מתפללות להזכיר יציאת מצרים בכל יום, הוא דבר טוב וראוי לשנת.

נשים בברכות שאחרי קריאת שמע דערבית

במשנה צרורה [מא] כתב, אצל צרכת אמת ויציב דניתקן על ענין זכירת יציאת מצרים וכן הזכרת שלחמריה דערצית מחוייבות [הנשים] לאמרה, דמנאות זכירת מצרים נוהגת ציוס וצלילה וא"כ ממילא צריכים לסמוך גאולה לתפילה דבתפילה חייבות כדלקמן סימן ק"ו סעיף א', כן כתב המ"א, ועיין בפמ"ג שכתב דלמאן דסובר זכירת יציאת מצרים צלילה הוא רק מדרבנן ואסמכתא אקרא, א"כ ממילא הוא מנאות עשה שהזמן גרמא ופטורות מן

התורה, רק מדרבנן חייבות, וכ"כ בספר ישועות יעקב עיי"ש. ואפילו אס נימא דהוא מצוה מן התורה ציוס וצלילה, מלדד בספר שאגת אריה [מב] והנשים פטורות מטעם דהזכרה ציוס היא

מצוה צפני עצמה ואס לא הזכיר ציוס אין צריך להזכיר הזכרה זו צלילה ומה שמוזכר צלילה היא מצוה צפני עצמה.

ובמשנה צרורה [מג] משמע שנקט כדעת המג"א דנשים חייבות בצרכות שאחרי ק"ש, יעו"ש.

ובשער הציון [מד] כתב לגבי תפילת ערבית דלדעת המג"א חייבת גם בצרכת השכיבנו דגאולה אריכתא היא.

במשנה צרורה [מה] כתב, אפילו תפילת ערבית שהיא רשות אע"פ שעכשיו כבר קבלוהו עליהם כל ישראל חובה מ"מ הנשים לא קבלו עליהם ורובן אין מתפללים ערבית.

ולפי דברי המג"א הנ"ל יוצא שאשה שאינה מתפללת כלל תפילה ערבית מ"מ יש לה לומר צרכת אמת ואמונה וצרכת השכיבנו ואף ללא תפילת שמונה עשרה צדי לקיים מנאות הזכרת יציאת מצרים צלילה.

ובן נראה למעשה שראוי לנשים להחמיר לומר בשעת ק"ש שעל המטה צרכת אמת ואמונה והשכיבנו כשיטת המג"א, אצל אי אפשר לחייבם צוה משום שיטת שאגת אריה דס"ל דפטורות מנאות זכירת יציאת מצרים.

וברמ"א כתב, ויקראו לפחות פסוק ראשון (צ"י צסס אוהל מועד):

י. בשו"ע [מז] כתב, לא יתפלל במקום שיש שם דבר שמבטל בוונתו [כגון שיכר הדש שמריח], ולא בשעה המבטלת בוונתו [כגון שאין דעתו מיושבת עליו מאיזה צער או בעם או מטורח הדרך], ועכשיו אין אנו נוהרין בכל זה מפני שאין אנו מכוונים כל כך

בתפילה, עיי"ש

שער הציון

[מא] סי' ע' ס"ק צ': [מב] סי' י"צ: [מג] סי' ק"ו ס"ק ד': [מד] סי' ע' ס"ק ג': [מה] סי' ק"ו ס"ק ד': [מז] סי' צ"ח סעיף צ':

ק"ש בכוונה ושללא בכוונה

(י) אינם מכוונים. לכאורה ז"ע, אם חתן

מחוייב לקרוא קריאת שמע בזמניו

זכוונה צמידה שאנו מכוונים, א"כ מדוע לא

נחייב את החתן בזמנס

לקרוא ק"ש לכל הפחות

זכוונה שאנו מכוונים

שהרי יוצא בזה ידי חובה,

וה"ה לענין תפילה שלא

זכוונה.

תשובה: אין זו שאלה

נכונה. אין הפשט

שיש איזה גבול זכוונה. הזכוונה צאה מן

הלז, ואין זו רק מחשבה, וזמנס כשקראו

ק"ש והתפללו לא היה זה רק פירוש המילות,

אלא הלז שלהם היה נדלק, כל הרגש של

הק"ש היה קשור למילים, וממילא לא שייך

לומר שחתן בזמנס יחשוב ויכוון רק קלת,

שלא היה שייך אלס פירוש המילות צלי

הלז, אף שהמעשה זה אותו מעשה, אלז

התוצאה של המעשה היה שהלז היה מרגיש

זאת, ולא שייך לומר למי שקורא ק"ש צאימה

ויראה כפי הדין, שיקרא

ק"ש צלי אימה ויראה,

ועיין צשו"ע [מח]

שכתב, יקרא קריאת

שמע זכונה צאימה

ציראה צרתת וזיע

עכ"ל. ואדרבה אם

קורא ק"ש צלי אימה

ויראה כמו שרגיל לקרוא, הרי זה זלזול

צמנות קריאת שמע. וצאופן הזה צריכה

להיות התפילה.

עוד ענינים צקריאת שמע צמקום נקי יתצאר

צעז"ה לקמן צפרק צענין "והיה מחנין

קדוש" עמוד קנז.

ובן מצינו בשו"ע [מח] שכתב,

הבונם את הבתולה פטור מקריאת

שמע וכו', אבל עכשיו שגם שאר

בני אדם (י) אינם מכוונים בראוי

גם הבונם את הבתולה קורא:

שער הציון

[מח] סי' ע' סעיף ג': [מח] סי' ס"א סעיף א':

